

V Praze dne 24. října 2018
Č. j.: 125071/2018/KUSK

Vážená paní ombudsmanko,

dne 21. 9. 2018 jsem obdržela výsledky Vámi provedeného výzkumu mapujícího dostupnost sociálních služeb pro děti a dospělé s poruchou autistického spektra, jejichž postižení je doprovázeno významnými problémy v chování. Středočeský kraj se řešení problematiky osob, které vzhledem ke svému chování vyžadují v sociálních službách vysokou míru podpory, intenzivně věnuje. Vítáme proto každý podnět, který může pomoci krajům a dalším zainteresovaným subjektům při hledání efektivního řešení.

V návaznosti na Vaše doporučení směřující ke zlepšení dostupnosti sociálních služeb je třeba konstatovat, že Středočeský kraj v této oblasti podniká řadu opatření a také čelí výzvám plynoucím ze současného legislativního rámce upravujícího systém sociálních služeb v ČR.

Středočeský kraj (SK) v souladu s § 95 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zpracovává střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a na něj navazující každoroční akční plány. Při tvorbě střednědobého plánu spolupracuje s obcemi na svém území (tj. s 26 obcemi s rozšířenou působností a jejich prostřednictvím s celkem 1 144 obcemi), poskytovateli sociálních služeb (jak s 261 poskytovateli, kteří poskytují celkem 609 druhů služeb zařazených v Síti sociálních služeb Středočeského kraje, tak s těmi, kteří v Síti SK zařazení nejsou nebo jsou financováni prostřednictvím nadregionální sítě) a komunikuje také se zástupci osob, kterým jsou sociální služby poskytovány (v souvislosti s problematikou zajištění služeb pro osoby s PAS např. proběhlo na úrovni Odboru sociálních věcí SK několik jednání se zástupci organizace Naděje pro děti úplňku, z. s.). S doporučením ohledně konkrétnosti, termínovanosti a měřitelnosti plnění plánu rozvoje sociálních služeb se ztotožňujeme.

Účinné zjišťování potřebnosti, včetně její predikce pro další roky, však naráží na několik zásadních překážek. Osoby, zejména v dětském věku, vesměs žijí v přirozeném sociálním prostředí a využívají neformální pomoc, případně terénní služby. Obce (respektive sociální pracovníci na obcích) tak nedisponují potřebnými informacemi, že se v obci např. vyskytuje osoba, u které lze do budoucna předpokládat potřebu vysoké míry podpory. Je třeba také zohlednit fakt, že cílových skupin osob nacházejících se v sociálně nepříznivé situaci a ohrožených sociálním vyloučením je široké spektrum a personální obsazení sociální práce na obcích je vesměs nedostačující, přičemž státní dotace na výkon sociální práce je nestabilní. Potřebnost se pak objevuje zcela náhle, ve chvíli, kdy pečující osoba onemocní, zkolabuje atp. Častá je situace, kdy rodina s malým dítětem vnější podporu nevyhledává, žije až v izolaci a o pomoc se obrací až v momentě, kdy je situace naprosto neudržitelná (typicky dítě v pubertě, v adolescentním věku, s velmi problémovým chováním, ohrožující sebe a pečující osobu). V takovém případě je ale nesmírně obtížné zajistit adekvátní a v přiměřeném časovém horizontu dostupnou sociální službu (zdaleka nejde pouze o její financování či volné místo v zařízení, ale také o personální kapacitu, kterou nelze vyřešit „ze dne na den“). Absence prediktivních údajů je vzhledem k zajištění odpovídající kapacity sociálních služeb závažným problémem. Dostupná data týkající se příspěvku na péči takovou informaci neposkytují, kvalitativní šetření prostřednictvím Úřadu práce je

třeba navrhnout. Stejně tak nejsou krajům dostupná data potřebná pro plánování sociálních služeb od pediatrů, z pedagogicko-psychologických poraden atd.

Pro Středočeský kraj, na jehož území se nachází tak velký počet obcí, je spolupráce s nimi při plánování sítě sociálních služeb naprosto klíčová. Co se týče územně samosprávních celků, je proto třeba apelovat nejen na kraje, ale také na obce, které mají dle § 94 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, povinnost zjišťovat potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, zajišťovat dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území, spolupracovat s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou, sdělovat kraji informace o potřebách poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na území obce, o možnostech uspokojování těchto potřeb prostřednictvím sociálních služeb a o jejich dostupných zdrojích, spolupracovat s krajem při určování sítě sociálních služeb na území kraje. Za tímto účelem sděluje kraji informace o kapacitě sociálních služeb, které jsou potřebné pro zajištění potřeb osob na území obce a spoluvytváří podmínky pro zajištění potřeb těchto osob. Bez kvalitních podkladů ze strany obcí se kraj v oblasti plánování sociálních služeb neobejde, zároveň ale nemá nástroje (kromě metodického vedení a podněcování), kterými by mohl potřebné informace v přiměřené kvalitě vymoci. Situaci dále komplikuje fakt, že obce nejsou povinny sociální služby pro své občany spolufinancovat

S doporučením vytvořit nástroj pro zajištění služby, která je i přes poptávku v přiměřeném časovém horizontu nedostupná, se ztotožňujeme. Zároveň však kraje při zajišťování dostupnosti narážejí na problém teritoriality, který není v platné legislativě adekvátně řešen. Kraj podle § 95, písm. g) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zajišťuje dostupnost služeb na *svém území*. Nicméně v situaci, kdy svobody EU zaručují mj. volný pohyb osob a služeb a ani poskytovatelé nemohou službu osobě z jiného území odepřít, jde o legislativní protimluv, kdy ani zajištění dostupnosti služeb na svém území nemusí vést ke kýženému cíli. Pokud kapacity na svém území kraj zajistí, ale nemůže je teritoriálně vymezit ve vztahu ke svým občanům, může nastat situace, kdy dostupnost je sice zajištěna, ale kapacity budou vytíženy osobami z jiného kraje, resp. i jiného státu EU. Středočeský kraj si v této věci vyžádal dne 17. 10. 2018 stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí.

Opatření zohledňující finanční náročnost některých služeb bylo ve Středočeském kraji zavedeno. Je stanoven koeficient 0,35, o který se v rámci dotace finanční podpora na lůžko pro osoby s problémovým chováním zvyšuje. Toto opatření bude zohledněno v dotačním řízení na r. 2019. Navýšenou finanční podporu následně mohou poskytovatelé využít dle potřeb svých klientů a zařízení – na zvýšení počtu personálu přímé péče, vzdělávání pracovníků zaměřené na klientelu s vysokou mírou podpory, materiálně-technické úpravy prostor, kde jsou poskytovány sociální služby.

S pozdravem

Vážená paní
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv
Údolní 39
602 00 Brno